

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська
конференція здобувачів вищої освіти і молодих
учених**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

*Кафедра філософських і соціологічних студій та
соціокультурних практик*

Співорганізатори:

Південно-Українське відділення
Соціологічної асоціації України
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Міжнародний університет

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська конференція здобувачів
вищої освіти і молодих учених
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ»
(17-19 листопада 2025 року)**

Одеса, 2025

УДК 001.895:005.8(082)
ББК 60я431

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
протокол № 7 від 09 грудня 2025 року*

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.

Рецензенти:

кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри філософії, історії та політології
Національного університету «Одеська політехніка» *Наталія РИБКА*

кандидатка політичних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного університету *Юлія МЕЛЬНИК*

У Збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Південноукраїнські наукові студії» представлено напрацювання учасників із різних регіонів України, об'єднаних спільною метою – осмислення сучасних наукових викликів та пошук інноваційних рішень у міждисциплінарному просторі. Конференція організована Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за участю кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, у співпраці з Південно-Українським відділенням Соціологічної асоціації України та провідними університетами країни – ЗВО-партнерами.

Матеріали збірника охоплюють широке коло тем, що відповідають актуальним потребам сучасного суспільства й науки. Серед них: трансформації українського соціуму, культурні та історичні процеси в контексті суспільно-політичних змін, філологічні студії в умовах цифровізації, розвиток креативних індустрій, філософія бізнесу та етичні виміри інновацій, екологічна філософія й концепції сталого розвитку, сучасні підходи до філософії здоров'я, інновації в освіті, проблеми політики та суспільного розвитку, а також виклики, пов'язані з критичним мисленням і логічною культурою XXI століття.

Збірник відображає високий рівень наукових досліджень молодих учених, сприяє розвитку міжвузівської наукової співпраці та формує простір для конструктивного діалогу між представниками різних освітніх і наукових галузей. Матеріали конференції можуть бути корисними для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, а також фахівців, що працюють у сфері соціальних, гуманітарних та освітніх наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

© ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», 2025

© Авторів матеріалів, 2025

Баранов Владислав

ВІД ЗАНЕПАДУ ТРАДИЦІЙНИХ ПАРТІЙ ДО ЦИФРОВОЇ
ДЕМОКРАТІЇ: ЩО ОЗНАЧАЄ КРИЗА ПРЕДСТАВНИЦТВА..... 307

***СЕКЦІЯ № 10. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА ФОРМАЛЬНА ЛОГІКА:
ВИКЛИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ***

Марканич Надія

ЛОГІКА У ПРАВІ: СИЛОГІЗМ ЯК ОСНОВА ЮРИДИЧНИХ
ДОКАЗІВ..... 310

Галіборщ Микола, Сасенко Єлизавета

ЛОГІКА ТА СТРУКТУРА ПРАВОВОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ
ЗАХИСТУ..... 312

Виходець Вадим, Кубишко Герман

ЮРИДИЧНА ЛОГІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ
ПРАВОВИХ КОЛІЗІЙ..... 315

Гладишев Олександр

ЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА: СУКУПНІСТЬ ТА
ЕЛЕМЕНТИ..... 318

Баркар Анастасія

ДЕФОЛТНА ЛОГІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕЛЮВАННЯ
МІРКУВАНЬ ЗА УМОВ НЕПОВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ..... 321

Вальчук Іванна

ЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ... 324

Білоус Станіслав

АРГУМЕНТИ СТОРІН У СУДДІ: ЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ ТА
ПОМИЛКИ..... 326

Обиход Анастасія

ФОРМАЛІЗАЦІЯ ПРАВОВИХ НОРМ: МОЖЛИВІСТЬ ТА
ОБМЕЖЕНІСТЬ 329

Небога Сергій

ЛОГІКА І ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАВІ (ШТУЧНИЙ
ІНТЕЛЕКТ)..... 333

культури у юристів є важливою умовою для забезпечення ефективної роботи всієї системи кримінального судочинства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гвоздік О. І., Старенький О. С. Логіка формування доказової бази в кримінальному провадженні. Філософські та методологічні проблеми права. 2022. № 2 (24). С. 56-63. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a48709b9-cfb6-4872-a960-7be47c47f02f/content>
2. Докази та доказування у кримінальному провадженні: навч. Посібник. Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 272 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. м. Київ 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

БІЛОУС СТАНІСЛАВ

здобувач першого (бакалаврського) рівня освіти, спеціальність 262

«Правоохоронна діяльність», факультет права та економіки

Науковий керівник: **МЕЛЬНИК ЮЛІЯ**, кандидатка політичних наук,
доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін
Міжнародний університет, м. Одеса, Україна

АРГУМЕНТИ СТОРІН У СУДДІ: ЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ ТА ПОМИЛКИ

У судовому процесі сторони (позивач і відповідач, чи обвинувач і захист) не просто висловлюють свої твердження – вони мають обґрунтувати їх. Аргумент – це система міркувань, яка зв'язує передумови (факти, докази, обставини, норми права) з висновком, який сторона прагне довести або спростувати [6]. У юридичній аргументації важливо, щоб саме логіка між фактами та висновком була чистою, щоб не виникало прогалин чи прихованих передумов [2]. Навіть якщо докази доведені або спростовані, суддя обирає, які з них заслуговують довіри, і як із них виводити юридичні висновки. Аргументи сторін – це своєрідна «інтеграція» фактичного та нормативного рівнів [6]: сторона пояснює, чому саме певний доказ чи факт має значення, чому він зв'язується з нормою права, і чому з цього слід зробити певний юридичний висновок. Тому не просто кількість аргументів важлива, а їхня якість – саме логічна стійкість, послідовність, відсутність суперечностей [2]. У наукових дослідженнях підкреслюють, що юридична аргументація має кілька рівнів: логічний, риторичний, діалектичний – але в практичній площині те, що схвалить чи відхилить суддя, – це саме логічно обґрунтований ланцюжок міркувань [2]. Так, у праці Тамари Дудаш розглядається логічний

підхід до правової аргументації: вона наголошує, що класичний логічний підхід (з «якщо ... то») став зменшувати свою роль у сучасній теорії аргументування, оскільки правові контексти потребують урахування додаткових чинників: тлумачення, цінностей, прецедентів [1]. У підручниках та монографіях підкреслюється, що юридична аргументація – міждисциплінарний предмет, що поєднує логіку і право, мову і контекст. Там розглянуто історичний розвиток, моделі аргументування, логічні характеристики та помилки аргументації [2]. У навчальних курсах правозастосування часто використовують класифікацію аргументів:

- аргументи до речей – фактичні обставини, матеріальні дані справи;
- аргументи до людини – характеристика особи (її мотивація, репутація тощо);
- аргументи до права – загальні принципи права, презумпції, аксіоми;
- аргументи до закону – норми права, джерела права, законодавчі положення.

Це різні «рівні звернення» в аргументації. Застосування лише аргументів «до людини» без урахування фактів і права ризикують бути неприйнятним, адже це відходить від суті правового спору [3]. Однак навіть у добре побудованій аргументації можуть ховатися логічні помилки (фальс, паралогізми), які підривають силу позиції. Паралогізми – це неусвідомлені логічні помилки через недогляд або слабке знання логіки. Софізми – навмисні прикриті маніпуляції чи викривлення аргументів. У юридичній аргументації часто зустрічаються такі помилки:

- Хибна аналогія – коли проводять паралель між двома ситуаціями, що фактично несумісні або не мають достатньої подібності. Наприклад, прирівнювати юридичну справу в одному регіоні до абсолютно інших обставин без урахування контексту. Існує загальне пояснення цієї помилки: для валідної аналогії речі, які порівнюються, мають бути подібні у всіх істотних ознаках.
- Кругова аргументація – коли висновок вже міститься в передумовах, тобто аргумент просто переписує те, що треба довести.
- Аргумент від незнання – наприклад: «ніхто не показав, що це неправда, значить це істина», або навпаки «ніхто не довів – значить неправда».
- Узагальнення з недостатньої вибірки – на основі одного або кількох випадків робиться широкий висновок.
- Підміна тези – коли замість відповіді на твердження опонента використовують іншу тезу, часто м'якшу або іншу за змістом [7].

У юридичних документах і аргументації часто звертають увагу на логіку юридичних міркувань як особливий різновид, де формальна логіка має доповнюватися юридичною логікою, з огляду на специфіку права. Стаття «Логіка юридичних міркувань та її застосування» вказує: формальна логіка не завжди достатня для побудови аргументації в праві, бо юридичні контексти містять неоднозначності, оцінні поняття, норми, прецеденти тощо [4]. У рамках теорії логіки й аргументації також визнають, що аргументація в праві

вимагає не просто логічної валідності, а логічної прийнятності: передумови мають бути істинними або принаймні прийнятними, заснованими на доказах чи фактах, а зв'язок між ними і висновком – переконливим у правовому контексті [5]. Крім того, юридична аргументація часто будується з урахуванням діалектичних моментів – тобто, що сторона повинна передбачити, які заперечення може висунути опонент, і підготувати контраргументи. Такий підхід вимагає не лише інструментів логіки, але й майстерності дискурсу, знання судової практики, прецедентів з аналогічних справ [2].

У правозастосуванні аргументаційний аналіз юридичних тверджень часто здійснюють шляхом «розбору міркування» на окремі частини: виділення тези, аналіз використаних аргументів, перевірка їх сили, зіставлення з альтернативними аргументами, оцінка їх логічного зв'язку. Такий аналіз допомагає фільтрувати слабкі аргументи, виявляти внутрішні прогалини і впорядковувати міркування в логічний ланцюжок [6]. На практиці, коли адвокат чи сторона у процесі подає свої письмові чи усні аргументи, необхідно дотримуватися кількох правил, щоб уникнути логічних помилок:[2]

- чітко позначати передумови та висновок;
- не пропускати приховані передумови – якщо вони важливі, слід їх висловити;
- не наповнювати аргументи зайвими емоційними або риторичними прийомами, що не стосуються суті справи;
- уникати персональних нападів, замість цього критикувати самі аргументи;
- перевіряти, чи висновок дійсно впливає із передумов;
- передбачати контраргументи й готувати відповіді;
- використовувати перевірені факти, джерела права, прецеденти, рішення судів – це додає аргументації міцності й принциповості [2].

Висновок: аргументи сторін у суді – це не просто перелік фактів чи доказів, а логічна архітектура, через яку ці факти й докази мають привести до висновку. Сильна аргументація – це та, що не має внутрішніх протиріч, не базується на прихованих або сумнівних передумовах, і логічно зв'язує факти з правовими нормами. Логічні прийоми – це інструменти, які допомагають зробити аргументи яснішими й переконливішими. Але кожен інструмент може стати пасткою, якщо використовувати його неправильно – виникають логічні помилки. Щоб бути ефективним на стороні в суді, потрібно не лише знати право та факти, а вміти мислити чисто, логічно, передбачати критику й бути готовим дати на неї відповідь.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дудаш Т. «Логічний підхід до правової аргументації». Wrocławsko-Lwowskie Zeszyty Prawnicze 11, 2020. <https://wuwr.pl/wlzp/article/view/12407>

2. Юркевич О. М. Юридична аргументація: монографія. Харків, 2015.
https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18779/1/Urkevich_m_2.pdf
3. Тема 4. Юридична аргументація.
<https://arm.navs.edu.ua/books/enforcement/info/lec4.html>
4. Логіка юридичних міркувань та її застосування. Visnyk-Pravo UzhNU
<http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/310847>
5. Юркевич О. М. Раціональність аргументації: логічні правила та значення.
https://www.researchgate.net/publication/351345571_Urkevich_O_M_Racionalnist_argumentacii_logicni_pravila_ta_znacenna_Visnik_Nacionalnogo_uridicnogo_universitetu_imeni_Aroslava_Mudrogo_Seria_Filosofia_filosofia_prava_sociologia_politologia_Tom_1_No_48
6. Логіка і аргументація в праві. Voytenko, DSpace NLU
<https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9550/1/Voytenko.pdf>
7. Legal Argumentation and Its Types.
https://www.researchgate.net/publication/363777020_LEGAL_ARGUMENTATION_AND_ITS_TYPES

ОБИХОД АНАСТАСІЯ

здобувачка першого (бакалаврського) рівня освіти , факультет права та економіки

Науковий керівник: **МЕЛЬНИК ЮЛІЯ**, кандидатка політичних наук,
доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін
Міжнародний університет, м. Одеса, Україна

ФОРМАЛІЗАЦІЯ ПРАВОВИХ НОРМ: МОЖЛИВІСТЬ ТА ОБМЕЖЕНІСТЬ

Формалізація як соціальне явище полягає у виявленні та конкретизації змісту права через його зовнішнє вираження й закріплення форми, що здійснюється на основі загальносоціальної методології, зокрема діалектико-матеріалістичного підходу як складової пізнання.

У широкому значенні формалізація права розглядається як закономірний процес упорядкування суспільних відносин шляхом зовнішнього закріплення змісту правових норм у джерелах права. Така форма забезпечує можливість їх ефективного застосування у правовідносинах, сприяє виконанню юридичних обов'язків, гарантуванню прав і свобод людини та громадянина, а також узгодженню інтересів особистості, держави й суспільства. Формалізація правових норм є важливою концепцією у сучасному правознавстві, що передбачає чітке визначення змісту правових норм, їх структури, логіки та способів застосування. Цей процес дозволяє перетворити правові норми з

Наукове видання

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.